

Petr Chelčický

Řeč o milování Boha

V jazyce 21. století

1. část

Petr Chelčický

Řeč o milování Boha

V jazyce 21. století

1. část

Řeč o milování Boha

Petr Chelčický

Petr Chelčický

Řeč o milování Boha

Biblické odkazy jsou převzaty z Českého ekumenického překladu, Česká
biblická společnost, 1995.

Digitální vydání

vcelkakorektorka.cz

2026

Jazyková modernizace a poznámkový aparát © Pavel Dolejš 2026

Creative Commons BY-NC-SA 3.0 CZ

Úvod

V *Řeči o milování Boha* se Petr Chelčický soustředí na jádro křesťanského života: na milování Boha a na to, jak se pozná v lidském jednání.

Text vychází z Ježíšových slov z Janova evangelia („Jestliže mě někdo miluje, zachová mé slovo...“). Chelčický postupně rozvíjí jejich význam v souvislém výkladu, který vede čtenáře od obecného tvrzení ke konkrétnímu způsobu života.

Druhá část je věnována blahoslavenstvím. Ta nejsou chápána pouze jako výroky, ale jako označení konkrétních postojů a způsobů jednání, pro něž jsou lidé prohlašováni za šťastné.

Traktát lze číst jako duchovní interpretaci, ale také jako výzvu k přezkoumání vlastního života a k proměně, která se neprojevuje jen slovy, ale celým způsobem jednání.

Doporučuje se číst pomalu. Chelčického text není určen k rychlému projití, ale k rozvažování.

Ediční poznámka

Tato kniha zpřístupňuje první část traktátu Petra Chelčického *Řeč o milování Boha* v jazyce 21. století.

Traktát je převeden do současné češtiny podle rukopisné předlohy dochované v knihovně Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze se signaturou D 82, fol. 432^r–438^r. V transkribované staročeské podobě text edičně zpřístupnil Jaroslav Boubín (*Petr Chelčický, Spisy z Kapitulního sborníku*, Praha 2018).

Při převodu do současného jazyka jsem usiloval o zachování významové přesnosti i základní struktury výkladu. Zvláštní pozornost jsem věnoval slovesnému vidu a terminologii, která v textu nese významové rozlišení. Tradiční formulace jsem zachoval tam, kde mají ustálený význam a tvoří součást interpretační struktury.

V textu se často objevují odkazy na biblická místa. Kliknutím na odkaz lze citaci zobrazit v Českém ekumenickém překladu. Zpět se dostanete pomocí návratové šipky. Text je rozdělen do krátkých odstavců. Čtenář tak může sledovat tok myšlenek po menších krocích – podobně, jako by četl rukopis či starý tisk s poznámkami na okraji.

Ilustrační obrázek na přebalu byl vytvořen pomocí nástrojů umělé inteligence.

Řeč o milování Boha

Zde začíná řeč o milování Boha.

„Jestliže mě někdo miluje, zachová mé slovo a můj Otec ho bude milovat a přijdeme k němu a budeme u něj přebývat.“ [\[1\]](#)

Tím, že Spasitel říká: „Jestliže... někdo...“, ukazuje, že těch, kdo ho milují, je málo. Proto se má člověk nad sebou zamyslet a mít se na pozoru: kde jde za něčím mnoho lidí, tam není bezpečno, i když se to někdy zdá dobré. Vždyť ve všem lidském jednání se najde dost lidí, jen těch, kdo ho milují, je málo. To působí lidská přízemnost a neznalost: lidé neumějí stát o to, co je duchovní, ani si toho vážit.

Nyní však ukazuje, podle čeho lze poznat ty, kdo ho milují. Neboť říká, že zachovává má slova. To je znak každé lásky: kdo někoho miluje, ten pečlivě zachovává jeho slova, pamatuje si je a mluví o nich. Nevází si samotných slov, ale toho, že pocházejí od toho, koho miluje. Nevází si ani slov samých, ale jeho vůle; neboť z vůle vychází to, co se říká i co se líbí. A tak ten, kdo zachová slovo Pána Ježíše, naplní jeho vůli i jeho zalíbení.

Ale tělesná a nízká láska to nevyžaduje. Ten, kdo má být milován, o tom nemluví tak, aby ukazoval velkou čistotu své lásky. Neboť tělesné srdce samo přilne k tomu, koho miluje, a chce se mu zalíbit, i když to on nepřikazuje ani o tom snad ani neví; člověk k tomu tíhne, je z toho neklidný a chce ukázat své zalíbení tomu, koho miluje. Ale milování Pána Ježíše není takové, aby se k němu táhla tělesná žádost; spíše se od něj odvrací, neboť milování Pána Ježíše je tomu protivné – a milovat ho znamená nenávidět sebe. [\[2\]](#)

V tom se ukáže, zda má člověk tuto lásku – zachovává jeho slova. Jsou to slova o těžkých a nesnadných věcech našeho života, neboť vedou člověka k náročným a namáhavým věcem: aby pohrdl světem, snášel bezprávi od zlých lidí a nemstil se, podstupoval pokušení proti sobě, byl horlivý, nelíný, opatrný, skromný a dobrotivý a byl připraven ztratit i život i vše, co má, raději než by porušil Boží vůli a protivil se jí.[3] A takto žít je těžké. Musí velmi milovat Pána Ježíše ten, kdo se těmto nesnázím poddá. A tehdy se ukáže, zda ho miluje: když se v tom ukáže jako věrný a zachovává jeho slova. Proto má stále přemýšlet o jeho slovech a mluvit o nich, aby je mohl zachovat, a tak nalézt přízeň Pána Ježíše.

Nepřikazuje tedy člověku tak těžké věci proto, že by bez nich nemohl být, ale proto, že bez nich nemůže dosáhnout svého dobra ani se líbit Bohu. Člověk si tedy činí dobře, když zachovává to, co mu Pán Ježíš přikazuje. Nyní chci uvést některá slova Pána Ježíše, která má člověk s největší péčí zachovávat, a především ukázat, proč prohlašuje lidi za šťastné, aby se jimi řídili. Uvedl osm takových věcí, pro které jsou lidé prohlášováni za šťastné.

Nejprve říká: „Šťastní jsou chudí duchem, neboť jejich je království nebeské.“[4] Pro křesťana je velmi potřebná chudoba, aby byl člověk způsobilý sloužit Bohu.[5] Neboť kdo je chudý, zbaví se zbytečných starostí a svárů, zatímco bohatí lidé mají vždy mnoho nepokojů, tísní, starostí, svárů a nadměrného úsilí.[6] Kdo si zvolí chudobu, musí přijmout i nedostatek; neboť by to nebyla chudoba, kdyby byla hojnost a sytost a člověk nic netrpěl. Chudoba je chvályhodná tehdy, když se člověk z dobré vůle zřekne lakomství[7] s jeho nepokoji, starostmi[8] a zaneprázdněností a dobrovolně se vzdá hojného a rozkošného života v jídle, pití, spaní, oděvu i marnostech, aby se mohl svobodně oddat Bohu a jeho vůli, lépe podstoupit všechna pokušení, být prost od zapletení do světa a vložit svou naději v samotného Boha, aby ho chránil,

pečoval o něj a dal mu království nebeské.[9] Za šťastné nejsou prohlašováni ti chudí, kteří trpí nouzí nedobrovolně, protože nemohou ani vyžebrot, ani vypočlebovat, ani vyhrát, ani ukrást, a přitom mají vůli k těmto neřestem. Proto ti nejsou šťastní chudí duchem, neboť nemají dobrou vůli ani sklon k dobrému.

Druhé blahoslavenství: „Šťastní jsou tiší, neboť budou vládnout zemi.“[10] Tiší jsou ti, kdo vytrvávají v dobrém a co začnou, dovedou až do konce.[11] Tiší jsou ti, kdo se nenechají odchýlit ani napravo, ani nalevo.[12] Když jsou chváleni, nepovyšují se, netouží po cti ani se tím nechlubí.[13] Když jsou uráženi nebo když se jim křivdí, neodchylují se nalevo: nehněvají se a neoplácejí zlé zlým. Tiší jsou ti, kdo se nenechají cizím bezprávím pohnout k hněvu a sami nikoho k hněvu nepodněcují. Ti budou vládnout zemi věčné neotřesitelnosti. A své tělo zde budou řídit podle Boží vůle.[14]

„Šťastní jsou ti, kdo lkají, neboť budou utěšeni.“[15] Nejprve pláčou, když si připomínají, jak svými mnohými, těžkými a ohavnými hříchy potupili svého Stvořitele a byli nevděční za to, že jim dal svého Syna k vykoupení od ztracení.[16] Také pláčou, když vidí, jak je Bůh potupován mnohým zlem.[17] Pláčou, že žijí uprostřed tohoto bezpráví, dlouho v něm setrvávají a nemohou spatřit toho, po němž touží.[18]

„Šťastní jsou ti, kdo lačnější a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni.“[19] Říká, že ti, kdo lační po spravedlnosti, jsou šťastní, neboť svatým lidem se jí nedostává, ačkoli ji zachovávají vůči všem a usilují o ni ve všem, co činí. Ale náš nepravý život nás stále chýlí a táhne k mnohým nepravostem a celé naše zdejší bytí nás od spravedlnosti odtahuje. Proto máme prosit, abychom kvůli své mnohé nepravosti neztratili spravedlnost. A dále máme prosit, abychom mohli mít spravedlnost a věčně si ji uchovat.

„Šťastní jsou milosrdní, neboť se jim dostane milosrdenství.“[\[20\]](#) Milosrdní lidé jsou ti, kdo osvobozují svou duši od ďáblových pout a ke všem se chovají tak, že každému, koho potkají, prokazují ze srdce milosrdenství, a to buď tělesně, nebo duchovně. Tělesně – nakrmí, pomohou, utěší. Duchovně – poučí, napomenou, napravují, snášejí, odpouštějí křivdy, nehanobí a nesoudí. To vše činí milosrdní lidé vůči svým bližním.

Dále říká: „Šťastní jsou ti, kdo mají čisté srdce, neboť uzří Boha.“[\[21\]](#) Čistí v srdci jsou ti, jejichž svědomí nemůže zkaženost těla a světa poskvřnit smrtelným hříchem. I když na jejich smysly doléhají mnohé ohavnosti a ve svém těle cítí a snášejí mnohá pokušení, přece se jimi nedají přemoci.[\[22\]](#) Když stráží své srdce pro Boha, uzří ho zde skrze poznání a potom navěky.[\[23\]](#)

„Šťastní jsou ti, kdo působí pokoj, neboť budou nazváni Božími syny.“[\[24\]](#) Pokud je to na nich, žijí se všemi pokojně bez sporů a vedou druhé k tomu, aby žili v pokoji.[\[25\]](#) Pokojní jsou ti, kdo se nenechají žádným nepokojem tohoto světa odvrátit od pravdy.[\[26\]](#)

„Šťastní jsou ti, kdo snášejí protivenství pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské.“[\[27\]](#) To jsou ti, kdo trpí pro spravedlnost, ne pro svou špatnost, ale konají dobro a mluví dobře: nekradou, nebijí, netouží po cizím, nelžou, nesvádějí, a tak mají dobré svědomí.

„Když budete lživě a potupně trpět a budete se držet pravdy a vyznávat ji, budete šťastní.“[\[28\]](#)

To jsou upřímná slova Pána Ježíše. Kdo je miluje, ten je zachovává tak, že jedná podle toho, co ukazují a přikazují.

Biblické odkazy a vysvětlivky

[1] J 14,23

Ježíš mu odpověděl: „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo, a můj Otec ho bude milovat; přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek.“

Srov. Zj 3,20

„Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou.“

[2] Srov. Lk 14,26

„Kdo přichází ke mně a nedovede se zřít svého otce a matky, své ženy a dětí, svých bratrů a sester, ano i sám sebe, nemůže být mým učedníkem.“

[3] Srov. Mt 10,39

„Kdo nalezne svůj život, ztratí jej; kdo ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.“

Lk 14,33

„Tak ani žádný z vás, kdo se nerozloučí se vším, co má, nemůže být mým učedníkem.“

[4] Mt 5,3

„Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské.“

Lk 6,20

Ježíš pohlédl na učedníky a řekl: „Blaze vám, chudí, neboť vaše je království Boží.“

K textům Mt 5,3–11 a Lk 6,20–23 lze doplnkově srovnat také úryvek z videa na webu JW.ORG:

Dobrá zpráva podle Ježíše – Ježíš začíná své Kázání na hoře; výroky o štěstí a bědy

Úsek 2:31–5:15.

[Otevřít stránku s odkazy na úryvky na JW.ORG](#)

[5] Srov. Mt 13,22–23

„U koho bylo zaseto do trní, to je ten, kdo slyší slovo, ale časné starosti a vábivost majetku slovo udusí, a zůstane bez úrody. U koho bylo zaseto do dobré země, to je ten, kdo slovo slyší i chápe a přináší úrodu, jeden stonásobnou, druhý šedesátinásobnou, třetí třicetinásobnou.“

K textu Mt 13,22–23 lze doplnkově srovnat tyto úryvky z videí na webu JW.ORG:

- **Dobrá zpráva podle Ježíše – Semeno zaseté do čtyř různých druhů půdy**, úsek 36:35–37:55.
- **Dobrá zpráva podle Ježíše – Vysvětlení podobenství o rozsévači**, úsek 40:49–42:25.

[Otevřít stránku s odkazy na úryvky na JW.ORG](#)

[6] Srov. Kaz 2,22–23

„Vždyť co má člověk z veškerého svého pachtění, z honičky za žádostmi svého srdce, z toho, jak se pod sluncem pachtí? Všechny jeho dny jsou samá bolest a jeho lopota je plná hoře; jeho srdce mu nedá spát ani v noci. I to je pomíjivost.“

[7] Srov. Lk 12,15

A řekl jim: „Mějte se na pozoru před každou chamtivostí, neboť i když člověk má nadbytek, není jeho život zajištěn tím, co má.“

Žd 13,5

„Nedejte se vést láskou k penězům; buďte spokojeni s tím, co máte. Vždyť Bůh řekl: „Nikdy tě neopustím a nikdy se tě nezřeknu.““

[8] Srov. Kaz 2,23

„Všechny jeho dny jsou samá bolest a jeho lopota je plná hoře; jeho srdce mu nedá spát ani v noci. I to je pomíjivost.“

[9] Srov. Jk 2,5

„Poslyšte, moji milovaní bratří: Cožpak Bůh nevyvolil chudáky tohoto světa, aby byli bohatí ve víře a stali se dědici království, jež zaslíbil těm, kdo ho milují?“

[10] Mt 5,5

„Blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví.“

[11] Srov. 2 K 6,4

„ale ve všem se prokazujeme jako Boží služebníci, v mnohé vytrvalosti, v souženích, tísní, úzkostech“

Jk 1,12

„Blahoslavený člověk, který obstojí ve zkoušce; když se osvědčí, dostane vavříin života, jež Pán zaslíbil těm, kdo ho milují.“

Žd 10,36

„Potřebujete však vytrvalost, abyste splnili Boží vůli a dosáhli toho, co bylo zaslíbeno.“

[12] Srov. Př 4,27

„Napravo ani nalevo se neuchyluj, odvrát od zlého svou nohu.“

Žl 119,102

„Neodchyluji se od tvých soudů, neboť ty mi ukazuješ cestu.“

[13] Srov. 1 K 4,7

„Kdo ti dal vyniknout? Máš něco, co bys nebyl dostal? A když jsi to dostal, proč se chlubiš, jako bys to nebyl dostal?“

1 K 13,4

„Jsou rozdílná obdarování, ale tentýž Duch“

[14] Srov. Zj 21,1-4

„A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již vůbec nebylo. A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, nový Jeruzalém, krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha. A slyšel jsem veliký hlas od trůnu: ‚Hle, příbytek Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid; on sám, jejich Bůh, bude s nimi, a setře jim každou slzu z očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude – neboť co bylo, pominulo.‘“

Mt 6,10

„Přijď tvé království. Staň se tvá vůle jako v nebi, tak i na zemi.“

[15] Mt 5,4

„Blaze těm, kdo pláčou, neboť oni budou potěšeni.“

[16] Srov. J 3,16

„Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“

[17] Srov. Ř 15,3b

podle slov Písma: „Urážky těch, kdo tě tupí, padly na mne.“

[18] Srov. Zj 22,17.20b

A Duch i nevěsta praví: „Přijď!“ A kdokoli to slyší, ať řekne: „Přijď!“ Kdo žízní, ať přistoupí; kdo touží, ať zadarmo nabere vody života. „Amen, přijď, Pane Ježíši!“

[19] Mt 5,6

„Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni.“

Srov. 1 Pt 3,14

„Ale i kdybyste pro spravedlnost měli trpět, jste blahoslaveni. „Strach z nich ať vás neděsí ani nezviklá““

[20] Mt 5,7

„Blaze milosrdným, neboť oni dojdou milosrdenství.“

[21] Mt 5,8

A řekl jim: „Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uzří Boha.“

[22] Srov. Ř 12,21

„Nedej se přemoci zlem, ale přemáhej zlo dobrem.“

[23] Srov. Př 4,23

„Především střež a chraň své srdce, vždyť z něho vychází život.“

Fp 4,6–7

„Netrapte se žádnou starostí, ale v každé modlitbě a prosbě děkujte a předkládejte své žádosti Bohu. A pokoj Boží, převyšující každé pomyšlení, bude střežit vaše srdce i mysl v Kristu Ježíši.“

Zj 22,4

„budou hledět na jeho tvář a na čele ponosou jeho jméno.“

[24] Mt 5,9

„Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími.“

[25] Srov. Ř 12,18

„Je-li možno, pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji.“

[26] Srov. Lk 21,9

„Až uslyšíte o válkách a povstáních, neděste se: neboť to musí nejprve být, ale konec nenastane hned.“

2 K 6,4–5

„ale ve všem se prokazujeme jako Boží služebníci, v mnohé vytrvalosti, v souženích, tísní, úzkostech, pod ranami, v žalářích, nepokojích, vyčerpanosti, v bezesných nocích, hladovění“

[27] Mt 5,10

„Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské.“

[28] Mt 5,11

„Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně.“

Doslov

Traktát *Řeč o milování Boha* patří k textům, které čtenáře nenechávají v klidu. Nevede k obdivu nad krásou slov, ale k otázce, zda člověk skutečně žije podle toho, co vyznává. Právě v tom spočívá jeho síla. Chelčický zde nepředkládá nauku o lásce k Bohu jako téma k rozpravě, nýbrž jako měřítko života.

Základní myšlenka traktátu je prostá a přísná zároveň: milovat Boha znamená zachovávat jeho slovo. Láska se neprojevuje silou citu ani množstvím řečí, ale věrností, poslušností a ochotou snášet obtíže. Proto text stále vrací čtenáře od slov k jednání, od vnějšího zdání k vnitřní pravdě a od snadných představ o zbožnosti k nárokům skutečného života.

Zvláštní místo v traktátu má výklad blahoslavenství. Chelčický je nechte jen jako slavnostní výroky, ale jako popis postojů, které mají být v člověku uskutečněny. Chudoba ducha, tichost, milosrdenství, čistota srdce nebo pokojnost zde nejsou ozdobnými pojmy, nýbrž znamením života obráceného k Bohu. Blahoslavenství tak nejsou útěšným ujištěním bez nároku, ale výzvou k proměně.

Právě v tom může tento text oslovit i dnešního čtenáře. I dnes je snadné zaměnit řeč o dobru za dobro samo, náboženský jazyk za věrnost a duchovní

zájem za skutečné obrácení. Chelčický připomíná, že rozhodující není to, co člověk o Bohu říká, ale zda se jeho život dává utvářet Božím slovem.

Tento traktát je proto dobré nečíst jen jako svědectví minulosti. Jeho hodnota neleží pouze v jazyce, podobě výkladu ani v místě, které zaujímá v dějinách českého myšlení. Zůstává živý tam, kde čtenáře přivádí k otázce, zda i on sám slyšené slovo zachovává. Teprve tam se totiž výklad stává osobní výzvou.

Jestliže text vede k pomalejšímu, pozornějšímu a pravdivějšímu čtení vlastního života, pak splnil víc než jen úlohu starého traktátu zpřístupněného novému publiku. Stal se znovu tím, čím byl od počátku: slovem, které chce být nejen čteno, ale i zachovááno.

Obsah

[Úvod](#)

[Ediční poznámka](#)

[Řeč o milování Boha](#)

[Doslov](#)